

КУЛТУРНИЯТ МОДЕЛ В ПРЕПОДАВАНЕТО НА ИТАЛИАНСКИ КАТО ЧУЖД ЕЗИК

Мария Ладовинска

Нов български университет
mladovinska@nbu.bg

THE CULTURAL MODEL IN TEACHING ITALIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

Maria Ladovinska

New Bulgarian University

The article consists of two parts. The first part examines the concepts of culture, civilization and interculturality from a theoretical perspective. It also clarifies the concept of the cultural model with a view to its presence in foreign language teaching. The second part provides a practical application of the theoretical proposals, offering concrete examples of online resources and related learning activities that presuppose the teaching of culture when teaching Italian to young people and adults at beginner level.

Keywords: culture, civilization, interculture, cultural model, Italian language, foreign language teaching

Ролята на преподавателя по чужд език в днешния глобален свят придобива все повече един особено важен аспект, който изисква т.нар. „етнографски“ подход в процеса на обучение. Казано другояче, преподавателят по чужд език не е вече само медиатор или културен посланик, а е призван заедно с обучаемите повече от всякога да играе ролята на „междукултурен преводач“¹ (Пелица 2000: 9).

Едва ли някой ще отрече, че езикът е свързан с културата по много начини, често сложни и невинаги очевидни. В този смисъл езикът (не само вербалната, но и невербалната комуникация) изразява, възплъщава и символизира културната реалност (Крамш 1998: 3).

¹ Навсякъде в статията преводът е мой (М. Л.), освен ако не е посочено друго.

Нещо повече, италианският специалист в областта на лингводидактиката Балбони изтъква, че „преподаването на език с възпитателна цел има смисъл само ако се преподава култура/цивилизация в контекста на интеркултурната перспектива“ (Балбони 2008). Авторът изразява крайното мнение, че ако преподаването на култура в часовете по чужд език се пренебрегва, процесът на обучение няма възпитателен характер, а се превръща в „образование“, дори в своего рода „дресура“.

За изясняване на понятието „култура“, употребено в статията, ще използваме съвременното схващане на Балбони (Балбони 2021), който прави разграничение между култура, цивилизация и интеркултура.

Ежедневната култура (*way of life* – на англ.) ни служи, за да общуваме (пак там). Всъщност терминът „култура“ от гледна точка на антропологията описва начина, по който хората от дадена общност са давали и дават отговор на естествените потребности, като начин на хранене, на обличане, на съвместен живот, на социална организация, на изразяване на религиозни вярвания и т.н. (Балбони 2008; Пелица 2000: 8). Комунитативният подход е немислим без преподаване на култура. Също толкова вярно е, че общуването е невъзможно без усвояване и развиване на езиковата компетентност наравно със социокултурната (напр. теми като кухня, обществен транспорт, държава, семейство и т.н.).

Понятието „цивилизация“ Балбони дефинира като идентичност, ценности, стремежи, начин на мислене на даден народ, чувство за принадлежност. Цивилизацията според него е мотивацията и истинската причина да се учи чужд език, като например италианския (Балбони 2021).

Балбони прави уговорката, че през последните около двадесет години постепенно си прокарва път схващането, че в ерата на интернет повече смисъл има да се говори за интеркултура – умението и необходимостта да се прави сравнение между различните култури. В този смисъл задача на преподавателя е да даде на обучаемите инструменти за съпоставка и да ги въвлече в постоянен процес на сравнение между родната култура и тази на народа, чийто език изучават. Важно е да се уточни, че това сравнение може и трябва да бъде допълвано постоянно, при всеки контакт с чуждата действителност (пак там).

Преди да проследим конкретни примери за онлайн ресурси и учебни дейности, които предполагат преподаване на култура, е наложително да се вземе предвид уточнението на Балбони, че така както „най-малката комуникативна единица е текстът“, „културният модел“ се явява „най-малката смислова единица на културата“ (Балбони 2008). С оглед на това именно културното съдържание и значение, които се опитваме да тълкуваме с нашите обучаеми, се явяват културен модел. Примери за такива културни модели биха могли да бъдат хранителните навици в рамките на деня, организацията на уличното движение, особеностите на социалните и на семейните взаимоотношения, политическата система и т.н.

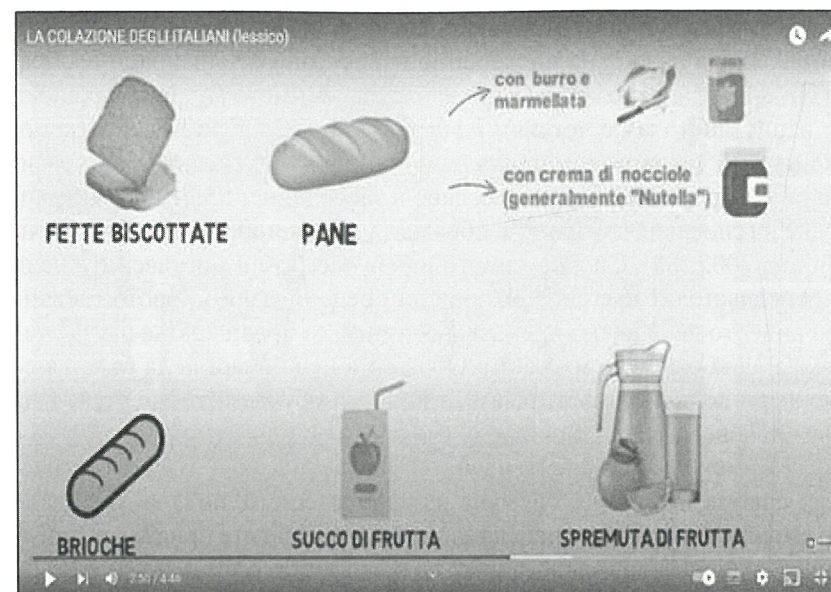
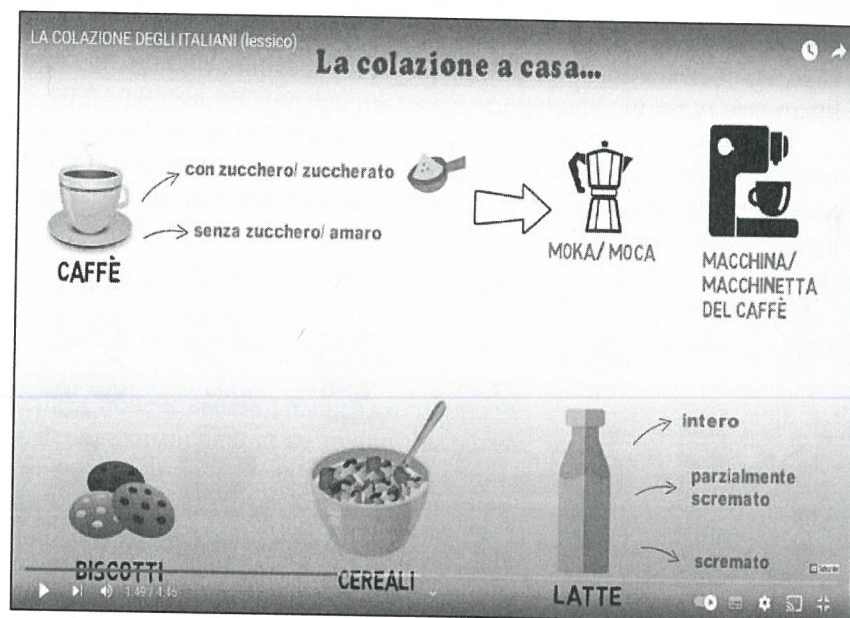
Нека разгледаме съвкупност от степенувани по трудност онлайн образователни ресурси на италиански, обединени от темата „Закуската на италианците“, и примерни учебни дейности към тях. Ресурсите биха могли да влязат в употреба при преподаване на италиански език на младежи и възрастни обучаеми, които са преполовили курса на ниво начинаещи (A1 според Общата европейска референтна рамка за езиките). Предложените ресурси са еднакво подходящи както за присъствена, така и за онлайн форма на обучение. Използването им в рамките на едно или повече занятия зависи от подготовката на обучаемите, от мотивацията им, както и от начина, по който преподавателят ще прецени за уместно да използва всеки ресурс.

Постепенното въвеждане на лексика, описваща темата за италианската закуска, би могло да започне с няколко статични изображения, подбрани от интернет, на типични за италианската закуска храни и напитки.

На обучаемите се поставя задачата да прочетат на глас думите, които описват изображенията. Повечето от понятията би трябвало вече да са познати. В тази въвеждаща фаза на урока обучаемите могат да се опитат да направят предположения за това какви храни са характерни за италианската закуска, както и да набележат евентуални прилики и разлики с родната действителност.

Във втората фаза на урока продължаваме с логично надграждане на вече наученото. За целта е подходящо учебното видео на тема „Закуската на италианците“ (*La colazione degli italiani*), публикувано в Ютюб от образователния уебсайт *Fun and Easy Italian* (Fun and Easy Italian 2017). Краткият филм улеснява и прави привлекателно запаметяването на основната лексика по темата чрез озвучаване и онагледяване. На фона на приятен музикален съпровод дикторски глас, с бавно темпо и отчетливо произношение въвежда постепенно лексиката, която не е представена като механично изброяване, а е включена в кратко и увлекателно устно изложение, съобразено с нивото на обучаемите. Първите две части на видеото запознават учещите с типичната сутрешна закуска на италианците у дома.

Третата част на учебния филм представя закуската, която предлагат характерните италиански кафенета (*bar*).

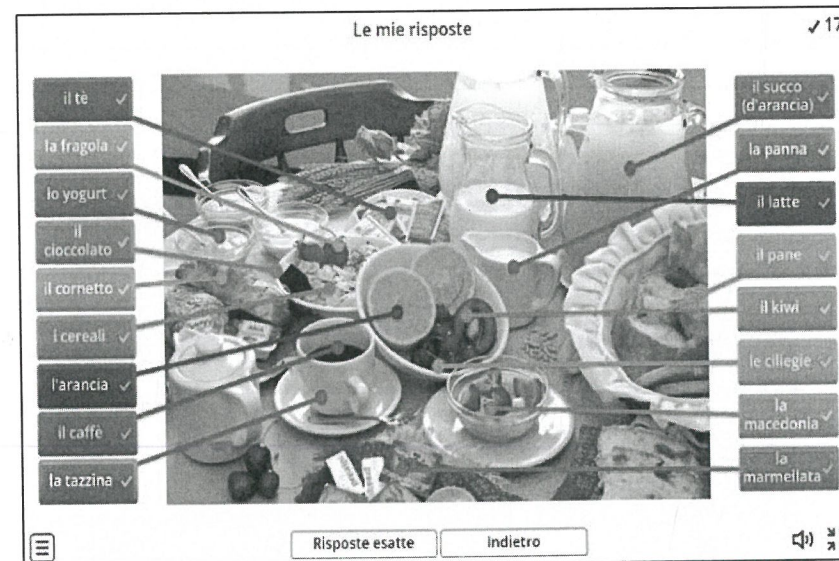
За всяко конкретно понятие, което трябва да се научи, обучаемият вижда на екрана постепенно изрисувано стилизирано изображение, последвано от ясно произнасяне на името му на италиански и изписването му с четливи печатни букви. По този начин видеото осигурява максимално подходящи условия за усвояване на лексиката чрез слушане, четене, гледане и забавление, тоест чрез активиране на словесно-логичната, образната и емоционалната памет (Трифонов 2002: 85). Според нивото на обучаемите и поставените цели преподавателят има възможност да прецени дали първото гледане на видеото да бъде без прекъсване, или да се прави кратка пауза след всяка една от трите му части. Обозрима цел би могла да бъде да се провери колко от понятията във видеото обучаемите ще успеят да възпроизведат след първото му гледане (със или без паузи).

Повторното гледане на учебния филм е подходящо да се осъществи с паузи не само за снемане на напрежението, но и за да се даде възможност на обучаемите да запишат непознатите понятия от предложената лексика, да се опитат да я запамятят максимално още по време на занятието, а и да обърнат внимание на разказа на диктора. В края на дейността е естествено да има коментари и разяснения от страна на преподавателя, след като с въпроси е проверил доколко е разбрана информацията от видеото. По този начин възможността за дискусия за нагласите и навиците по отношение на закуската у нас и в Италия ще продължи по естествен начин, като бъде подкрепена и обогатена от разяснителния текст, поднесен от диктора.

Третата фаза на занятието включва упражнения за затвърждаване. Подходящи за целта са интерактивните ресурси, които всеки преподавател може да открие, подбере, или дори да създаде сам в платформата *Wordwall*². Обратната връзка е незабавна, опитите са неограничени – все предимства, които правят този тип задачи привлекателни за обучаемите.

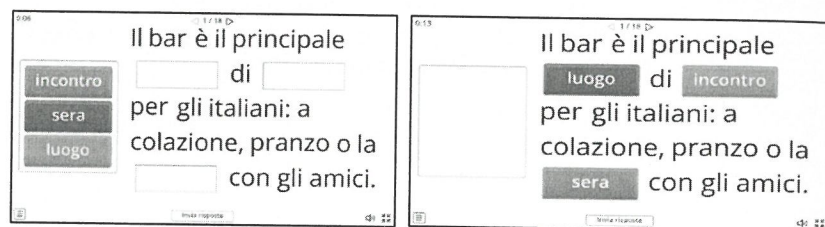
Упражнение за свързване на изображения със съответното понятие дава възможност на учещия да провери доколко е усвоил основната лексика по темата на урока. Благодарение на визуалната опора, която предлагат, този тип упражнения са удобен начин да бъде разширен натрупаният до момента речников запас.

² <https://wordwall.net/>

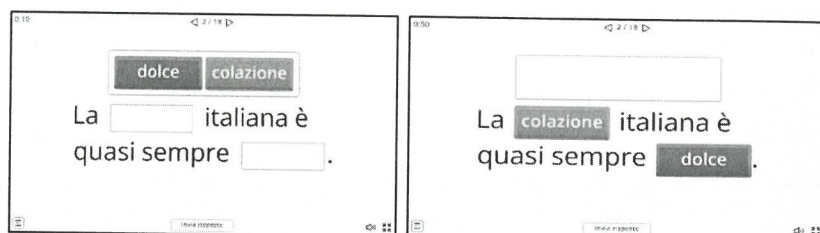

Включването на този етап от урока и на интерактивно упражнение за попълване на липсващи думи в текст, който разказва за навиците на италианците по отношение на закуската, допринася

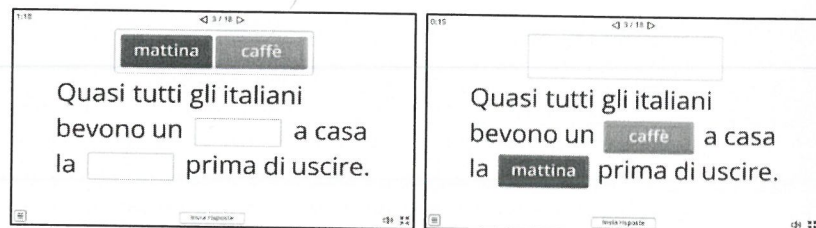
още повече за мотивацията на учещия – осмисля положените от него усилия, като му предоставя възможност да се увери, че е в състояние да разбира текст на чуждия език по темата на урока. Преподавателят би могъл да подпомогне процеса на разбиране, като например задава въпроси по текста, който обучаемите ще предложат след попълване на празните позиции с предварително зададените в разбъркан ред липсващи думи. Упражнението е разположено на няколко екрана. Нека проследим информацията, която предлагат на обучаемите първите четири от тях.

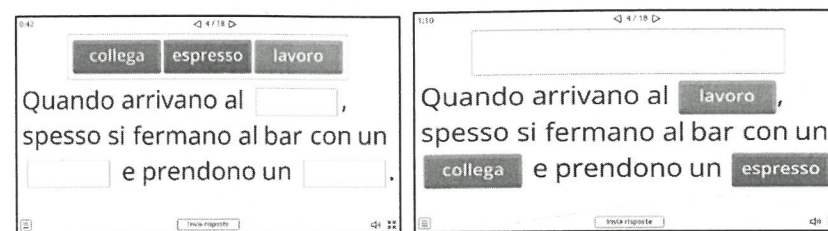
„Барът (кафенето) е главното място за срещи за италианците – на закуска, на обяд или вечер с приятели.“

„Италианската закуска е почти винаги сладка.“

„Почти всички италианци пият кафе сутрин вкъщи, преди да излязат.“

„Когато пристигнат на работа, често се отбиват в кафенето с колега и пият еспreso.“

Подобен тип задачи са особено благодатни за продължаване и задълбочаване на започналата още с първото упражнение съпоставка между двете култури.

За вдъхновяващ финал и кулминация на занятието може да послужи триминутен учебен филм, публикуван в Ютюб от образователния уебсайт *Easy Languages* (Easy Languages 2019). Видеото представя интервю на тема „Какво ядат италианците на закуска?“ (*Che cosa mangiano gli italiani a colazione?*), проведено със случайни минувачи по улиците на италиански град. Участниците в интервюто са от различни възрастови и социални групи. Всички те дават отговор на въпроса на интервюиращата „Какво ядеш/ядете за закуска?“ (*Che cosa mangi/mangia a colazione?*).

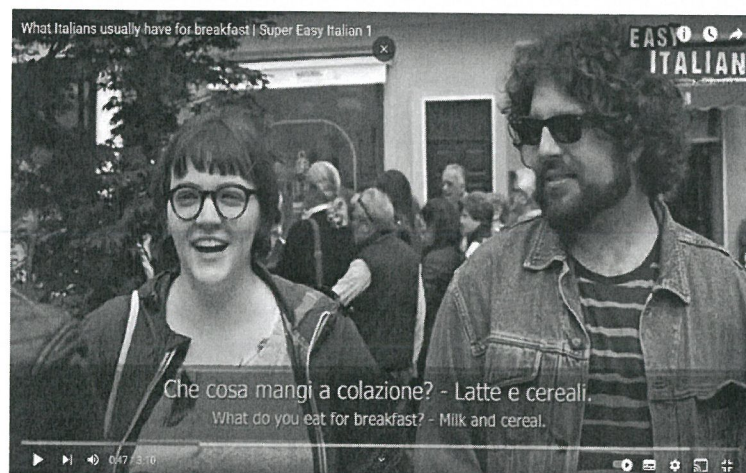

Паралелните субтитри на италиански (с по-едър шрифт) и на английски (с по-дребен шрифт) целят не само максимално разбиране на съдържанието, но и снижаване на т.нар. „афективен филтър“ (Крашън 1982).

Учещият италиански намира потвърждение на наученото до момента, като същевременно остава удовлетворен, че разбира говоримия ежедневен език, ако се говори бавно и отчетливо на позната тема.

Обучаемият се уверява и от отговорите на носители на езика, че типичната италианска закуска се състои от кафе и нещо сладко.

Става ясно, че типичното „сладко“ начало за деня на италианците може да е кроасан, бисквити, зърнена закуска, плодово кисело мляко.

В края на видеото идва и обобщението, че италианската закуска, освен че е сладка, задължително е лека и винаги е придружена от кафе в неговите разновидности.

Приятната атмосфера и настроението, които създава цялостното оформление на клипа, въвлича неусетно обучаемия, като го подтиква да се опита да имитира интервюираните, а на следващ етап дори да се изкаже на италиански по темата с помощта на преподавателя.

В съвременния динамичен и глобален свят, който предлага много привлекателни и лесно достъпни развлечения, които грабват вниманието, да се преподава каквото и да било, и в частност чужд език, става все по-трудно и предизвикателно (Марин 2023). На преподавателя се налага да се конкурира с всички тези примамливи стимули на околния свят. Културните модели, въведени по подходящ и умел начин в процеса на обучение по чужд език, биха могли да допринесат за повишаване на мотивацията. Преподаването на италиански като чужд език е благодатен терен за използването им поради факта, че обикновено чужденците, които учат италиански, избират езика именно защото са привлечени от италианските културни модели, желаят да ги опознаят и нещо повече – възприемат ги като модели за подражание (Пелица 2000: 10). Не без основание е впечатлението, че днес чужденците възприемат Италия не само и не толкова като родината на велики творци в областта на литературата и изкуството от отминали епохи, а по-скоро като еталон, що се отнася до мода, дизайн, съвременна архитектура, автомобилна индустрия, футбол, музика, гастрономическа традиция. Именно на

тези културни модели с оглед на съвременния контекст преподавателят по италиански език е призван да бъде медиатор. Нещо повече, наложително е да полага усилия да опознава културните модели и да ги разбира заедно с обучаемите, като подтиква учещите към размисъл върху собствената култура и гледна точка към света.

БИБЛИОГРАФИЯ

- Балбони 2008:** Balboni, P. E. *Cultura, civiltà e interculturalità*, 2008. <https://www.chersi.it/listing/neoassunti2008/6lingua_straniera/1361.pdf> (26.09.2024).
- Балбони 2021:** Balboni, P. E. *Cultura, civiltà, interculturalità nell'insegnamento dell'italiano. // Webinar. Atene: Edilingua.* 21.09.2021. <<https://www.youtube.com/watch?v=8D5xYCitLZA>> (26.09.2024).
- Крамш 1998:** Kramsch, C. *Language and Culture*. Oxford: OUP, 2007.
- Крамшън 1982:** Krashen, S. *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. Pergamon: Oxford, 1982.
- Марин 2023:** Marin, T. *Diventare insegnanti più bravi: come e perché. // Webinar. Atene: Edilingua.* 12.10.2023. <<https://www.youtube.com/watch?v=zcnFlazO3Zw>> (26.09.2024).
- Пелица 2000:** Pelizza, G. *Quando la lingua non basta. // In.it. quadrimestrale di servizio per gli insegnanti di italiano come lingua straniera*, № 2, 2000, 8 – 10.
- Трифонов 2002:** Трифонов, Т. *Обща психология*. В. Търново: Парадигма, 2002.

ИНТЕРНЕТ ИЗТОЧНИЦИ

- Fun and Easy Italian 2017:** *La colazione degli italiani (lessico).* // YouTube (19.09.2017). <<https://www.youtube.com/watch?v=Nup70X-Oe5s>> (26.09.2024).
- Easy Languages 2019:** *Che cosa mangiano gli italiani a colazione.* // YouTube (26.05.2019). <<https://www.youtube.com/watch?v=8PmzlTZ6OLc>> (26.09.2024).